

Kvindestudiet ved Københavns Universitet.

Af

Adolph Jensen.

I Fjerdedelen af et Aarhundrede have Kvinder haft Adgangsret til det akademiske Borgerskab i Danmark. Noget over en Fjerdedel Tusinde have benyttet denne Ret og ladet sig indskrive ved Københavns Universitet. Allerede virker et ikke ubetydeligt Antal unge Kvinder som Læger og universitetsuddannede Lærere omkring i Landet, og endnu større er Tallet paa dem, der forberede sig til at tage saadan Gerning op. I Forhold til Landets Størrelse har den akademiske Kvindebewægelse da naaet en Styrke og Betydning, der retfærdiggør et Tilbageblik over de svundne 25 Aar og en Sammenligning med Tilstanden i andre Lande.

Om end Kvindernes Krav om Ret til Deltagelse i den akademiske Undervisning og de dermed forbundne Goder — hos os saavel som andensteds — strax blev modtaget med en Række Betænkeligheder, der nu og da formede sig til aktiv Modstand, maa vi Danske dog yde os selv den Retfærdighed at fremhæve, at vi i Sammenligning med mange andre Nationer snarere have vist Fordomsfrihed end det modsatte lige over for dette Krav.

Det var i Begyndelsen af 1874 at en Kvinde, som ønskede at studere Lægevidenskab, indgav Andragende til Kultusministeriet om Tilladelse til at blive immatrikuleret ved Universitetet, — og allerede 25. Juni 1875 udstedtes den kgl. Anordning, der gav Kvinder Adgang til at erhverve akademisk Borgerret. Lad os en Gang se, hvorledes Sagen paa det daværende Tidspunkt stod i andre Lande. *)

Egentlig var der i 1875 kun tre Lande i Evropa, som havde aabnet deres Universiteter for Kvinderne: Schweiz, Frankrig og Sverige. Schweiz var gaaet i Spidsen, idet Züricher-Universitetet siden 1867 havde tilladt Kvinder at deltage i den akademiske Undervisning paa samme Vilkaar som Mænd. I 1870 aabnede de svenske Universiteter deres Døre for Kvinderne, og det samme skete samtidig i Frankrig, efter at der i en Menneskealder var ført en energisk Agitation for Sagen.

I alle andre europæiske Lande befandt man sig endnu paa Overvejelseens Stadium, eller ogsaa var Sagen endnu ikke rejst. Nogle Steder havde man dog gjort Kvinderne enkelte smaa Indrømmelser, saaledes i England og Rusland. I førstnævnte Land række de mange forgæves Forsøg paa at skaffe Kvinderne Adgang til Universiteterne helt tilbage til Midten af Halvtredserne, men først 10 Aar senere tilstod Cambridge-Universitetet unge Piger Ret til at underkaste sig Universitetets Præliminærprøve, der i Almindelighed

*) Som Kilder for de i det følgende givne Meddelelser om den akademiske Kvindebevægelse i Udlandet fremhæves: Lily Braun. Der Kampf um Arbeit in der bürgerlichen Frauenwelt (Archiv für soziale Gesetzgeb. u. Statistik, 1900) samt Artiklen »Frauenarbeit und Frauenfrage« i Handwörterbuch der Staatswissenschaften.

tages af Skoledisciple i 14—15 Aars Alderen og ikke giver Adgang til Universitetsstudium. I Rusland havde man i 1867, efter en voldsom Agitation, ad privat Vej oprettet Universitetskursus for Kvinder, og fra Begyndelsen af Halvfjerdserne bestod særlige medicinske Kvindekursus, som dog ikke gav Lejlighed til noget regelret Studium af Lægevidenskaben, og som iøvrigt ophævedes en halv Snes Aar senere.

Under denne Sagernes Stilling kunde man have ventet, at Modstanden imod det nye Udslag af Emancipationbevægelsen vilde blive meget stærk her hjemme. Det blev dog ikke Tilfældet. Sagen diskuteredes vel i Dagspressen (saaledes i Artikler af Professor Engelsted og Dr. Holst i »Fædrelandet«), den kom ogsaa frem i Nationaløkonomisk Forening og i nærværende Tidsskrift 1874, men i det væsentlige afgjordes Sagen inden Døre ved Forhandlinger mellem Ministerium og Universitet.

Det karakteristiske ved disse Forhandlinger, naar man nu 25 Aar efter betragter dem i Sammenligning med den ofte bitre og uhyggelige Kamp, der baade før og senere er ført om tilsvarende Forhold i Udlandet, er først den Hurtighed, hvormed de tilendebragtes. Som allerede nævnt forelaa den kgl. Anordning om Kvindernes fremtidige Stilling til Universitetet allerede halvandet Aar efter Fremkomsten af det Andragende, der havde gjort Spørgsmaalet brændende. Og vel at mærke: Anordningen af 1875 indskrænkede sig ikke til at besvare det ene Punkt om Kvindens Adgang til Undervisningen; den ordnede tværtimod paa én Gang en hel Række Spørgsmaal, som knytte sig hertil, og som man andre Steder først lidt efter lidt har kunnet bekvemme sig til at tage endelig Stilling til. Maaske

gjorde den hos os bestaaende Retsordning af Universitetets Anliggender det i særlig Grad naturligt at tage de forskellige Punkter op til samlet Drøftelse og Afgørelse; maaske — men det er dog let at se, at hvis der hos Universitetsstyrelse og Regering havde været en stærk Animositet imod den nye Bevægelse, vilde det ikke have været vanskeligt at forhale Afgørelsen og derved vinde Tid til muligvis at skaffe sig en Forbundsfølge i den offentlige Mening. Det oprindelige Andragende drejede sig jo kun om Ret for en enkelt Kvinde til at lade sig immatrikulere for derefter at studere Lægevidenskab. Da det juridiske Fakultet erklærede, at Kvinder efter den bestaaende Ordning ikke havde noget retligt Krav paa at stedes til Immatrikulering, kunde man — hvis man ikke simpelt hen vilde afslaa Andragendet, og hvis man vilde fastholde den af Justitsministeriet hævdede Opfattelse, at Tilfældet ikke kunde afgøres ved Dispensation — have nøjedes med i Almindelighed at indrømme den begærede Ret til at immatrikuleres og deltage i den akademiske Undervisning, uden at foregribe Spørgsmaalene om Adgang til at underkaste sig de afsluttende Prøver, om licentia practicandi for kvindelige Medicinere, om Ret for Kvinder til at erhverve akademiske Grader, om hvorvidt Erhvervelse af saadanne Grader skulde involvere Adkomst til privat Docentvirksomhed o. s. fr.

Man kunde være bleven staaende ved den første Indrømmelse, og fra Universitetslærernes Kreds manglede det iøvrigt heller ikke paa Forslag i saa Henseende. Den akademiske Lærerforsamlings første Indstilling til Ministeriet gik saaledes kun ud paa »ikke at fraraade«, at den foreliggende Ansøgning om Immatrikulering og

Adgang til at studere Lægevidenskab bevilgedes. Det synes imidlertid nærmest at have været Ministeriet, der drev paa, og da Sagen paany kom til Forhandling i Lærerforsamlingen (denne Gang i Skikkelse af et fuldstændigt Udkast til en Anordning, der skulde afgøre alle de før nævnte Punkter), fremkom adskillige Forslag, sigtende til at gøre Anordningen mindre vidtrækkende. Blandt andet viste der sig en ikke ringe Stemning for at udskyde den endelige Afgørelse ved blot midlertidig at give Kvinder Adgang til Undervisningen som en Slags Gæster — en lignende Ordning som den, der f. Ex. fandtes i Østrig i det lange Tidsrum fra 1878 til 1897. Derimod bør det fremhæves, at kun faa Universitetslærere gik saa vidt i Konservatisme, at de rent ud fraadede at aabne Universitetet for Kvinder.

Siden 1875 kunne Kvinder altsaa immatrikuleres ved vort Universitet; de have under lige Vilkaar med Mænd Ret til at studere alle Fag samt til at indstille sig til afsluttende Prøver og Grader ved alle Fakulteter undtagen det theologiske, hvor en særlig Religionsprøve skal træde i Stedet for Embedsexamen. Endvidere kunne Kvinder, der have erhvervet en akademisk Grad, virke som Privatdocenter, hvorimod hverken de afsluttende Fakultetsprøver eller Grader for Kvinders Vedkommende give Adkomst til offentlig Embedsansættelse. Endelig giver den medicinske Embedsexamen ogsaa for Kvinder jus practicandi. Senere er der givet Kvinder Ret til, efter fornøden Examen, at udøve Tandlægevirksomhed og til at tage farmaceutisk Examen. De juridiske Prøver kunne absolveres af Kvinder, men uden at dermed følger nogen Ret til at faa Sagførerbevilling meddelt.

Siden Gennemførelsen af denne for Kvindesagen i Danmark saa betydningsfulde Reform er Udviklingen i de os omgivende Lande skredet frem i højst ulige Tempo.

Som før nævnt var Schweiz det første Land, der aabnede Kvinder Adgang til Universitetsundervisningen. Ret til at tage den medicinske Statsexamen fik Kvindene dog først 1871. Fra 1899 have de yderligere Tilladelse til at praktisere som Advokater.

I Frankrig undtog man ved Universiteternes Aabning for Kvinder i 1870 de theologiske Fakulteter, og disse ere endnu den Dag i Dag lukkede for kvindelige Studerende. Kvindernes Ret til Advokaturen har i Frankrig kostet mange bitre Kampe; i 1899 gav imidlertid Deputeretkammeret sit Samtykke, og for faa Maaneder siden har ogsaa Senatet vedtaget et Lovforslag herom.

I Sverige staa saavel Statens Universiteter som de private Højskoler aabne for Kvinder. Pigeskolerne have ofte særlige Gymnasialklasser, og det er ganske almindeligt, at unge Kvinder tage Afgangsexamen (som Studenter) uden at have til Hensigt at lade sig immatrikulere. Advokatvirksomheden staa i Sverige aaben for Kvinder siden 1898.

Italien gav allerede for mange Aar siden kvindelige Studerende Adgang til Universitetsforelæsningsne, men først fra 1890 i enhver Henseende under lige Vilkaar med Mænd. Fra Advokatstillingen ere Kvindene dog endnu udelukkede.

Det er foran nævnt, at man i England begyndte med at indrømme Kvindene Adgang til at tage Præliminærprøven. Det næste Skridt var, at Londoner

Universitetet (der dog kun er en Examensanstalt) tillod Kvinder at underkaste sig de almindelige Afslutningsprøver. Først i 1881 gav Cambridge Universitet kvindelige Studerende Adgang til at aflægge de egentlige Universitetsexamina. For Oxford Universitetets Vedkommende skete Indrømmelserne ogsaa trinvis og langsomt, og endnu den Dag i Dag er det medicinske Fakultet i Oxford lukket for Kvinder. Englands kvindelige Jurister kunne i den seneste Tid praktisere som Retskonsulenter, men det tillades dem ikke at procedere for nogen Domstol.

I Østrig brød man Isen i 1878 ved at tillade Kvinder, efter Prøve i hvert enkelt Tilfælde, at være Tilhørere ved Universitetsforelæsningerne, men først 1897 blev der aabnet Lejlighed for Kvinder til at drive et regelmæssigt Studium ved det filosofiske Fakultet; det medicinske Fakultet er fulgt efter for ganske kort Tid siden, og endelig synes der ogsaa at være Udsigt til, at det juridiske Studium vil blive aabnet for de kvindelige Studenter.

I Rusland indtraadte 1882 en Reaktionsperiode, under hvilken de tidligere oprettede medicinske Kursus for Kvinder maatte standse deres Virksomhed. Men i Midten af Halvfemserne aabnedes paany en Lægeskole, der giver Kvinder samme Uddannelse som Mænd.

Norge og Belgien aabnede deres Universiteter for Kvinderne i 1880, Ungarn i 1896. Ogsaa i Spanien, Portugal, Tyrkiet, Grækenland, Serbien og Rumænien have Kvinder nu i større eller mindre Udstrækning Adgang til den akademiske Undervisning, ja i Rumænien endog til Universitetets Lærestole og til Advokaturen.

Endelig Tyskland. Der er næppe noget Land, hvor den akademiske Kvindebevægelse har mødt saa haardnakket Modstand som der. Agitationen havde været drevet med voldsom Kraft i et Par Decennier, da der i 1888—89 rettedes et Andragende til Regering og Folkerepræsentation i samtlige tyske Stater om Tilladelse for Kvinder til at underkaste sig de sædvanlige Modenhedsprøver ved Universiteterne. Samtidig indgav »den almindelige tyske Kvindeforening« Ansøgninger til Undervisningsministerierne i de forskellige Stater om, at det medicinske Studium saavel som de Prøver, der aabnede Adgang til videnskabelige Lærerposter, maatte blive frigivne ogsaa for Kvinder. Lige overfor det førstnævnte Andragende erklærede Enkeltstaterne sig imidlertid inkompetente, medens paa den anden Side Rigsdagen svarede ved at henvise til Enkeltstaternes Regeringer. Hvad det sidstnævnte Andragende angaar, besvaredes det af 7 Stater med et Afslag, af 6 slet ikke — et Resultat, der er betegnende for den halsstarrige Konservatisme, der beherskede de tyske Undervisningsmyndigheder. — Endelig lykkedes det i 1893 at bryde den første Breche i Muren; fra dette Aar kunne Kvinder underkaste sig Abiturientprøven, men da saa et Par større Bykommuner vilde oprette offentlige Kvindegymnasier, blev dette Forehavende forbudt; den daværende preussiske Kultusminister betegnede Planen om Oprettelsen af et kommunalt Kvindegymnasium i Breslau som »en farlig Gnist, han maatte slukke, før den blev til en hærgende Ild«. Dette skete i Aaret 1898 — da allerede en hel Snes Aargange kvindelige Studenter vare rykkede ind paa Københavns Universitet.

Efter 1893 begyndte imidlertid de tyske Universi-

teter lidt efter lidt og i al Stilhed at bøje sig for det Pres, der øvedes mod dem fra Kvindeforeningernes Side. Man begyndte at taale Kvinders Nærværelse paa Tilhørerpladserne, og Antallet steg Aar for Aar. Endelig fik i 1898 en Kvinde personlig Tilladelse til at underkaste sig den filosofiske Doktorexamen, og Aaret efter vedtog Forbundsraadet at aabne de kvindelige Studerende Adgang til den medicinske og den farmaceutiske Statsexamen. Ved Overgangen til det tyvende Aarhundrede have endelig Universiteterne i Heidelberg og Freiburg tilstaaet Kvinderne fuld akademisk Borgerret.

Det er med den her skitserede Udvikling som Baggrund, at vi skulle bedømme Fremskridtet og Tilstanden hos os selv. Det er jo saa naturligt, at Kvinde-sagens Forkæmpere her hjemme ikke kunne erklære sig tilfredse med det, der er naaet; den, der med Begejstring og Energi arbejder for en Idé, føler sig aldrig tilfreds, før han sér sin Drøm virkeliggjort i hele dens herlige Fuldkommenhed. Og der er jo langt igen. Embedsbanen, Sagførervirksomheden, de akademiske Lærerposter ere endnu Prærogativer for Mændene, det theologiske Studium kunne Kvinderne kun halvt kalde deres, og Prædikestolen tør de ikke betræde. Men paa den anden Side er det Uret at lukke Øjet for Betydningen af det, der er naaet. Uret at glemme, at om vi end ikke førte an i 1875, var vi dog blandt de forreste i Rækken af Evropas Stater.

Ganske uden Gnidningsmodstand kunde Anordningen af 1875 naturligvis ikke føres ud i Livet, men atter her falder Sammenligningen med Udlandet som oftest ud til vor Fordel. Det vanskeligste Punkt at

komme over har overalt været den kirurgiske og kliniske Undervisning for de vordende kvindelige Læger. De hertil knyttede Kursus maa, navnlig i et lille Land, nødvendigvis være fælles for mandlige og kvindelige Studerende, og mange Steder har dette Studiefællesskab voldet virkelige eller indbildte Vanskeligheder, der først ere blevne overvundne efter ofte ret uhyggelige Rivninger. Selv i det fordomsfri Amerika vilde man oprindelig ikke give de kvindelige Medicinere Adgang til Hospitalerne, ja det paastaas endogsaa, at da man i New-York havde oprettet et Hospital, hvor kun kvindelige Læger fungerede, var det umuligt for de to Direkticer at skaffe sig en Bolig. I England blev det nødvendigt at oprette en med et Hospital forbunden uafhængig medicinsk Højskole for Kvinder, og først lidt efter lidt have de almindelige Hospitaler aabnet deres Porte for kvindelige Studerende. Ogsaa i Frankrig holdt man i lange Tider Døren til den kliniske og kirurgiske Undervisning lukket for Kvinderne, og da de omsider opnaaede Adgang til Paris's Hospitaler, nægtede man dem dog Tilladelse til at aflægge Prøver i de paagældende praktiske Fag. I Tyskland udstedte endnu for to Aar siden de medicinske Professorer i Halle en indigneret Protest i »Sædelighedens og Moralens Navn« imod Kvindernes Deltagelse i de kliniske Øvelser, og denne Protest fik officiel Tilslutning fra Regeringen. Flere Steder — saaledes i sin Tid ved de skotske Universiteter — have de mandlige Studerende aktivt sat sig til Modværge mod Studiefællesskabet med Kammerater af det andet Køn, ja i Edinburgh gik man endog saa vidt, at Sagen blev gjort til Genstand for Retskendelse.

Som alt sagt have vi ikke helt undgaaet saadanne Vanskeligheder hos os. En Universitetslærer, der samtidig beklædte Stillingerne som klinisk Docent ved Universitetet og Overkirurg ved et stort københavnsk Hospital, protesterede mod et Paalæg fra Hospitalets Direktør om eventuelt at optage kvindelige Lægekandidater paa sin Service, »da det stred mod hans Begreber om Sædelighed og Sømmelighed, at kliniske Undersøgelser af Mandfolk anstilledes i en Kvindes Overværelse«. Medens man, som vi have set, flere andre Steder foreløbig bøjede sig for lignende Protester, tog vort Undervisningsministerium strax den fulde Konsekvens af det Skridt, der var gjort ved Anordningen af 1875. Ministeriet erklærede, at den Kvinderne indrømmede Adgang til at studere Lægevidenskab ligefrem indeholdt en Ret for dem til efter endt Examen at deltage i Kandidattjenesten paa Hospitalet, idet denne Tjeneste udgjorde et nødvendigt Led i deres Uddannelse til Lægegerningen.

I Sommeren 1877 modtog vort Universitet de to første kvindelige Studenter, begge privat dimitterede ved en lærd Skole i København. I den første Tid derefter indtil Midten af Firserne gik det selvforstaaelig langsomt med Tilgangen af kvindelige Akademikere; enkelte Aar var der slet ingen, gennemsnitlig $1\frac{1}{2}$ om Aaret eller 1 Kvinde for hver 165 Mænd. Men nu tog Bevægelsen stærkere Fart. 1885—89 dimitteredes i aarligt Gennemsnit 8,4 Kvinder (1 for hver 46 Mænd), 1890—94 gennemsnitlig 12,4 (1 for hver 32 Mænd), 1895—99 gsntl. 21,2 (1 for hver 18 Mænd), og i Aaret 1900 dimitteredes 30 Kvinder eller 1 for hver 13 Mænd.

Alt i alt er der indtil Udgangen af Aarhundredet fra danske Skoler og ved Universitetet dimitteret lidt over halvtredje Hundrede Kvinder; medens Antallet af Dimittender af begge Køn i de sidste 15 Aar har været stillestaaende og Tallet paa de mandlige endog er gaaet lidt nedad, viser Tilgangen af Kvinder en jævn og relativt stærk Stigning.

Mange Steder har det voldet store Vanskeligheder at skaffe de Kvinder, der ville studere, den fornødne Foruddannelse, idet denne ikke kan meddeles af de almindelige højere Pigeskoler, medens paa den anden Side de lærde Skoler (navnlig de offentlige) have vægret sig ved at optage kvindelige Elever. Hos os har denne Vanskelighed dog næppe spillet nogen større Rolle. I Begyndelsen hjalp man sig frem ad Privatdimissionens Vej, og denne benyttes endnu i stort Omfang. Af de halvtredje Hundrede kvindelige Studenter var 100 (altsaa de to Femtedele) privat dimitterede. En væsentlig Hjælp var det imidlertid, da N. Zahles Skole oprettede et Artiumskursus for Kvinder; dette Kursus fik hurtig Dimissionsret, og fra 1886 til 1900 er der herfra udgaaet 125 kvindelige Studenter. Kun et lille Mindretal er udgaaet som Elever fra de egentlige private og offentlige Lærdeskoler. Da der i 1881 fremkom et Andragende om en ung Piges Optagelse som Elev i en af Statens Latinskoler, indhentedes Ministeriet Erklæringer om Sagen fra samtlige Rektorer, og efter Indholdet af disse blev Andragendet afvist. Senere har man for saa vidt brudt Principet, som man nu og da har tilladt Kvinder at indtræde som Elever i Statsskoler, og siden Midten af Halvfemserne have 3 af Statens Latinskoler

dimitteret tilsammen 13 kvindelige Elever. Trods Tilstedeværelsen af N. Zahles Kvindegymnasium i København, og uagtet i senere Tid baade offentlige og private Latinskoler i Provinserne, som nævnt, optage kvindelige Elever, er det dog en forholdsvis langt større Del af de kvindelige end af de mandlige Studenter, der dimitteres privat (i det sidste Femaar henholdsvis 38 og 16 pCt.).

I det almindelige Omdømme er man vel som oftest tilbøjelig til at indrømme Kvinden Jævnstilling med Manden med Hensyn til rent receptiv Evne, og maaske giver man hende endog Førrang, naar Talen er om naturligt Anlæg for at tilegne sig Sprogkunderskaber; men afgjort dømmer man Pigebarnet til at være et tarveligere Matematik-Hoved end Drengen. Det ser næsten ud som en Protest imod denne Opfattelse, at de kvindelige Studenter forholdsvis langt hyppigere end de mandlige vælge den matematisk-naturvidenskabelige Artiumsprøve; to Femtedele af samtlige kvindelige Dimittender foretrak denne Retning for den sproglig-historiske, medens paa samme Tid kun en Fjerdedel af de mandlige hørte til den matematiske Retning. Dog er det næppe rimeligt, at dette Resultat staar i nogen Sammenhæng med Ejendommeligheder i de naturlige Anlæg hos de to Køn; Forklaringen ligger snarere i, at da de kvindelige Studenter ere udelukkede fra at søge sig en Livsstilling gennem theologisk og juridisk Studium, vælge de i forholdsvis større Omfang end Mændene det medicinske Fakultet, og her er den matematisk-naturvidenskabelige Skoleuddannelse baade naturligst og fordelagtigst.

Hvis man kan dømme efter Udfaldet af Artiumsprøverne, har Universitetet ikke haft Grund til at angre, at det for 25 Aar siden aabnede sine Døre for Kvindene. De fire Femtedele af de kvindelige Dimittender fik 1ste Karakter eller 1ste Kar. m. Udmærkelse, medens af de mandlige ikke en Gang de to Tredjedele naaede 1ste Karakter. Navnlig i de første Aar var der paa-faldende mange Kvinder, der gjorde »fine« Examinere; medens det normale Forhold er, at 1 af 20 Studenter faar Udmærkelse, havde de 116 kvindelige Dimittender i Tidsrummet 1877—94 ikke mindre end 24 »Udmærkelser« iblandt sig — altsaa 1 af 5. I Tiden efter 1894, da Tilstrømningen af Kvinder til Artiumsbordet er bleven meget større, er Antallet af Udmærkelser derimod gaaet ned omtrent til det samme Forhold, som er normalt for de mandlige Dimittender, nemlig til 1 af 14, og i det hele taget maa Examensudfaldet for de kvindelige Studenter siges at være noget mindre tilfredsstillende i de senere Aar, end det var tidligere — ganske modsat hvad der gælder for de mandlige Artiumskandidater. Det er jo iøvrigt naturligt: saa længe det var noget nyt og mærkeligt, at en Kvinde gav sig til at studere, saa længe skulde der en meget decideret Begavelse eller stærkt udpræget Lyst hos den unge Pige til for at overvinde de mange Slags Betænkeligheder hos vedkommende selv og hos Forældre og Omgivelser; men efter at den kvindelige Student ikke længer er nogen helt sjælden Fugl, har man lettere ved at overvinde Betænkelighederne og tager det ikke fuldt saa nøje med Udvælgelsen.

Medens en stor Del af de mandlige Akademikere allerede i Barneaarene bestemme sig for den studerende

Vej og derfor naa frem til Artiumsbordet i forholdsvis ung Alder, er dette ikke saaledes med Kvinderne. I gamle Dage hed det »den attenaarige Rus«; nuomstunder er den unge Mand gennemsnitlig omtrent 19 Aar, naar han møder ved Universitetet, men for de 240 Kvinder, som dimitteredes i Tidsrummet 1885—1900, var Gennemsnitsalderen nøjagtig 22 Aar. Kun 4 vare under 18 Aar, 69 mellem 18 og 19½, 85 mellem 19½ og 22, og de 82, som vare over 22 Aar ved Dimissionen, fordelte sig ligelig paa begge Sider af 25 Aars Grænsen. Forskellen i Aldersfordelingen for de to Køn træder skarpt frem i nedenstaaende Forholdstal:

	Mænd	Kvinder
Under 18 Aar	26 pCt.	2 pCt.
18-19½ Aar.	48 —	29 —
19½—22 Aar.	18 —	35 —
over 22 Aar.	8 —	34 —

Det er heraf klart, at de kvindelige Dimittender oftest ikke gaa den lige Vej til Maalet, de fleste bestemme sig først i voxen Alder til at studere. Dog er der en Forandring i dette Forhold at spore, idet Gennemsnitsalderen ved Dimissionen er gaaet ned fra 22,4 Aar i Perioden 1885—94 til 21,7 Aar i Perioden 1895—1900.

Som rimeligt er, finder man for Kvinderne lige saa vel som for Mændene, at de privat dimitterede gennemgaaende ere ældre end Skoledimittenderne. Over 22 Aar var saaledes af de privat dimitterede Kvinder 47 pCt., af skoledimitterede 27 pCt. (de tilsvarende Forholdstal for mandlige Dimittender vare 33 pCt. og 2 pCt.).

Ved en tidligere Lejlighed have vi udførlig gjort Rede for de mandlige Dimittenders Fordeling efter

Forældrenes Livsstilling.*) Hvis vi anvende den der benyttede Ramme, finde vi følgende Gruppering af de indtil Aar 1900 inklusive dimitterede Kvinder. Angivelse af Faderens Livsstilling mangler for 13 Dimittenders Vedkommende; af de øvrige vare Døtre af:

I. Civile og gejstlige Embedsmænd, Læger, Sagførere, Skolebestyrere og Lærere ved andre Skoler end Almueskoler; overhovedet Mænd, der efter deres Livsstilling maa antages at have modtaget Universitetsuddannelse ..	75
II. Mænd i andre liberale Erhverv end de foran nævnte, f. Ex. Kunstnere, Officerer, Tandlæger, Dyrlæger, Landinspektører, Civilingeniører, Farmaceuter, Journalister; overhovedet i det væsentlige Mænd, som efter deres Livsstilling maa antages at have modtaget en videre gaaende boglig Faguddannelse, uden at denne har været knyttet til et Universitetsstudium. Fra denne Gruppe er dog særlig udskilt Skolelærere (Gruppe IV).....	32
III. Storre Næringsdrivende som Grosserere, Fabrikanter, Godsejere, Proprietærer, Forpagtere	42
IV. Skolelærere	12
V. Bestillingsmænd og Funktionærer i faste Stillinger	13
VI. Andre Næringsdrivende end de under III nævnte (Haandværkere, Handlende, Kontorister o. l.).....	52
VII. Arbejdsmand, Portnere, Bude m. fl.	>
VIII. Bønder (Gaardmænd, Parcellister, Bolsmand, Husmand, Indsiddere, Fiskere).....	13

Spaltningen har for flere af Grupperne givet smaa Tal, og Tilfældigheder kunne naturligvis her øve nogen Indflydelse paa Resultatet, men det bør dog fremhæves, at den anførte Fordeling gennemgaaende frembyder en mærkelig Overensstemmelse med den tilsvarende Fordeling af de mandlige Dimittender, jfr. efterfølgende Forholdstal:

*) Se nærværende Tidsskrift, 5te Hæfte, Aargang 1900.

	Mænd	Kvinder
Gruppe I.....	24 pCt.	32 pCt.
— II	11 —	13 —
— III	17 —	18 —
— IV	5 —	5 —
— V	6 —	5 —
— VI	23	22 —
— VII	1 —	—
— VIII	13 —	5 —

Om end Embedsmændenes Gruppe er noget stærkere og Bøndernes langt svagere repræsenteret i Kvindernes Liste end i Mændenes, have de to Talrækker dog nogenlunde samme Karakter. I hvert Fald: de kvindelige Studenter hos os kunne ikke siges at udgaa fra væsentlig andre Samfundslag end de mandlige.

Indtil Januar 1901 have godt og vel Halvhundrede Kvinder taget Embedsexaminer ved Universitetet. Den medicinske Embedsexamen er taget af 24, Skoleembedsexamen af 15, Magisterkonferenser af 11 og statsvidenskabelig (resp. økonomisk-statistisk) Examen af 2. Udfaldet af disse afsluttende Prøver maa siges at være fuldt ud tilfredsstillende. Medicinerne dele sig ligelig mellem Laud og Haud I, ved Skoleembedsexamen var der dobbelt saa mange Laud som Haud og de to Kvinder, der studerede Statsvidenskab, bestode begge deres Examen med Laud. Kun en enkelt Kvinde (cand. mag., Historiker) har hidtil erhvervet Doktorgrad ved vort Universitet.

Anordningen af 1875 præciserede udtrykkelig, at kvindelige Studerende ikke ved Erhvervelsen af akademisk Borgerret opnaa Adgang til de indtil det daværende Tidspunkt oprettede akademiske Beneficier og Understøttelser. Senere er der imidlertid dels stiftet nye Legater, som Kvinder kunne nyde, dels af de paa

de aarlige Finanslove bevilgede Understøttelser uddelt betydelige Beløb baade til kvindelige Studenter og til Kvinder, som forberede sig til Studenterexamen.

Om de kvindelige Studenteres Deltagelse i det akademiske Foreningsliv skal her tilføjes et Par kortfattede Bemærkninger. *)

I den gamle »Studenterforening« rejste man allerede i 1876 (altsaa før nogen Kvinde endnu havde taget Studenterexamen) Spørgsmaalet om Optagelsen af kvindelige Medlemmer, og dette Spørgsmaal har mangfoldige Gange senere været fremme, ja til Tider været den Tap, hvorom Foreningspolitiken drejede sig. Først ved en Generalforsamlingsbeslutning af Maj 1898 vedtoges en Lovændring, hvorved Kvinder erholdt Adgang til at indtræde som Medlemmer af Foreningen. Antallet af kvindelige Medlemmer er nu 15.

Den i 1882 oprettede nye Forening »Studenter-samfundet« har derimod altid staaet aaben for Kvinder, og Samfundet har i Øjeblikket ca. 40 kvindelige Medlemmer. Det kan tilføjes, at kvindelige Studerende (i Aarenes Løb i et Antal af 13) have medvirket som Lærere ved Studenter-samfundets Arbejderundervisning.

Endelig har den paa særlig kristeligt Grundlag bestaaende Forening »Studenterhjemmet« lige siden dens Stiftelse i 1892 givet Kvinder Medlemsret. Antallet af kvindelige Medlemmer er for Tiden 20, og en Kvinde har Sæde i »Studenterhjemmets« Bestyrelse.

Ligesom den akademiske Kvindebevægelse i Danmark maa beskrives med smaa Tal, saaledes bør man

*) Oplysningerne skyldes velvillig Meddelelse fra de paagældende Foreninger.

undgaa store Ord, naar man fortæller om den. Er der end utvivlsomt præsteret et godt og dygtigt Arbejde af vore kvindelige Akademikere, turde det dog endnu være for tidligt at fælde en endelig Dom om Bevægelsens Betydning for Videnskaben og for Samfundslivet. Ganske vist endnu ikke noget stort Navn, der flyver Verden over med kendt Klang — men heller ingen store Emancipationens Udskejelser — intet eller grumme lidt Effektjageri — ingen Berettigelse for Haansudtrykket »det tredje Køn« — ingen Skinsyge, intet Brødnid fra Mandens Side — vel snarere et jævnt og godmodigt, ægte dansk Kammeratskab.

Hvordan er det Mrs. Beatrice Webb skildrer Samarbejdet med sin Mand? »Han gør Arbejdet og jeg giver Inspirationen. Saaledes tænker jeg mig det endelige Resultat: Kvinden i alle Retninger inspirerende, Manden udførende Arbejdet. Kvinderne have flere Hjælpekilder, mere Intuition, større Dristighed end Mændene, men disse ere bedre skikkede til det strænge Arbejde. Ved vor fælles Gerning skaffer jeg min Mand Materialet, og han bearbejder det. Medens han skriver, sidder jeg ved hans Side med mine Notitser. Han kritiserer min Plan, jeg kritiserer den Maade, hvorpaa han udfører den, og medens vi ikke skaane hinanden, vinde vi fremefter.«

Den Arbejdets Deling, som er praktiseret af det bekendte Forfatterfirma, er vel næppe den almindelige nutildags, hverken hos os eller andensteds. Men Mrs. Webb betegner det ogsaa kun som det endelige Resultat; det er en Fremtidsmulighed, som i hvert Fald maa forberedes gennem en lang Udvikling. Umuligt at dømme nu; Kvinden maa Slægtled efter Slægt-

led trænes i aandeligt Arbejde, og mange ydre Forhold maa ændres, før Partiet kan siges at være lige for de to Køn.

Mange se dog i Arbejdsforholdet mellem Sidney og Beatrice Webb et Billede paa den dybere Mening i den akademiske Kvindeemancipation. Men saa er det da snarere paa Udeblivelsen af de særlig uheldsvangre Symptomer end paa Tilstedeværelsen af særlig gunstige, at man tør grunde Haabet om, at Bevægelsen hos os vil føre til et lykkeligt Maal.
